

Катерина КУШНІР,

orcid.org/ 0000-0002-3356-9813

кандидат педагогічних наук,

*старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
(Вінниця, Україна) kusnirkaterina@gmail.com*

Тетяна РАСТРУБА,

orcid.org/ 0000-0003-2232-1190

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри вокально-хорової майстерності
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(Ніжин, Чернігівська область, Україна) rastruba_1510@ukr.net*

КРЕАТИВНА ПЕДАГОГІКА В КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена проблемі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Наголошується на значенні креативної педагогіки в системі наук про людину та освітню теорію і практику як визначну галузь та на її провідних тенденціях. Виокремлюється її об'єкт, предмет, принципи, способи організації, ознаки, специфічний педагогічний супровід. Визначаються чинники для досягнення справжньої креативності.

Мета статті – дослідити сучасні тенденції розвитку музичної освіти (креативну педагогіку) у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Результати наукового пошуку показали, що сучасні тенденції в музичній освіті уможливають розвиток креативного начала в навчанні й вихованні. Найбільш ефективний розвиток креативності в дітей та молоді забезпечується завдяки безперервній системі освіти та комплексному педагогічному впливу. Водночас він можливий за певних педагогічних умов: цілеспрямовано сформоване навчальне середовище; наявність зразка креативної поведінки особистості вчителя як персоналізатора творчих можливостей учнів; співтворчість учителя й дітей; підтримка творчої атмосфери у створенні ситуації успіху тощо. Креативна педагогіка є запорукою оновлення музичної освіти, яка сприятиме розвитку нової генерації.

Наукова новизна полягає у спробі виокремлення та систематизації провідних сучасних тенденцій музичної освіти в річищі креативної педагогіки. Автори зосереджуються на деяких підходах музичної педагогіки: орф-підхід, монтессорі-підхід, сузукі-підхід, евристичний, метод VAPNE та Body Percussion, «Столбича», релятивна система, впровадження яких позитивно впливає на фахову підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва. Підкреслюється, що наразі ідеї креативної педагогіки у сфері музичної освіти активно впроваджуються сучасними просвітителями у вигляді не тільки педагогічної діяльності, а й науково-методичної роботи. Доведено, що креативна педагогіка є запорукою оновлення музичної освіти, яка сприятиме розвитку нової генерації.

***Ключові слова:** креативна педагогіка, музична освіта, майбутні вчителі музичного мистецтва.*

Kateryna KUSHNIR,

orcid.org/ 0000-0002-3356-9813

Candidate of Pedagogical Sciences,

*Senior Lecturer of the Department of Vocal and Choral Training, Theories and Methods of Music Education
of Vinnitsa Mykhailo Kosybynsky Pedagogical University
(Vinnitsa, Ukraine) kusnirkaterina@gmail.com*

Tetiana RASTRUBA,

orcid.org/ 0000-0003-2232-1190

Candidate of Pedagogical Sciences,

*Associate Professor of the Department of Vocal and Choral Skills
of Nizhyn Mykola Gogol State University
(Nizhyn, Chernihiv region, Ukraine) rastruba_1510@ukr.net*

CREATIVE PEDAGOGY IN THE CONTEXT OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MUSIC ART TEACHERS

The purpose of the article is to investigate current trends in the development of music education, in particular creative pedagogy.

The research methodology is based on an interdisciplinary approach, which involves the use of not only General scientific methods of analysis, synthesis and generalization, but also the method of comparative analysis, which is used in understanding the problems associated with the study of the influence of creative pedagogy on the development of music pedagogy.

The results of scientific research have shown that modern trends in music education make it possible to develop a creative beginning in teaching and upbringing. The most effective development of creativity in children and youth is provided through a continuous system of education and comprehensive pedagogical influence. Creative pedagogy is the key to updating music education, which will contribute to the development of a new generation.

The scientific novelty consists in an attempt to identify and systematize the leading modern trends in music education in the context of creative pedagogy. In particular, ORF-pedagogy, education on the basis of rhythmic movements, the BAPNE method, a relational system and "stolbitsa". The creative current of modernity of course includes education based on the classical heritage of famous teachers: M. Montessori, S. Suzuki, etc.

We believe that these studies do not fully represent the full range of approaches to understanding the problem of creative pedagogy from the perspective of music education. Of course, this problem is not completely solved and requires further research. In particular, on the art-therapy impact of music with the help of modern approaches in the work of inclusive education.

The practical significance of the work is that the actual material and the results obtained regarding the current trends in music education, which constitute the essence of creative pedagogy, will contribute to the expansion of the area of pedagogical thought, the study of the value-semantic component of scientific discourse.

Key words: creative pedagogy, music education, future music teachers.

Постановка проблеми. Неоднозначна політична та економічна ситуація в нашій державі у третьому тисячолітті, інтеграція, глобалізація суспільного розвитку приводять до розробки та впровадження нових стратегій і напрямів науково-педагогічної діяльності. Зростає попит у дослідженнях проблеми навчання й виховання молодого покоління в умовах високої динаміки соціальних процесів та підвищення активності людини з поглибленою рефлексією й ціннісними орієнтаціями.

На тлі ринкових відносин значною кількістю дітей та молоді нівелюються життєві цінності, зокрема й художні, що стає важливою проблематикою музичної педагогіки. Дискусійного характеру набувають питання впливу музичного мистецтва на формування художньої культури учнів та студентів, творчого ставлення до музично-виконавської діяльності і критичного сприйняття результатів мистецького виконання. За цих обставин на початку ХХІ століття науковці починають активно займатись пошуком основоположних позицій щодо освітньої політики. Це привело до переосмислення змісту певних традиційних категорій у теорії та практиці естетичного виховання з одночасним пошуком цілісних підходів до глибинного осмислення значення естетного в організації особистісного досвіду людини, до аналізу теперішнього художнього світосприйняття.

Наразі в педагогіці все більше посилюється раціональне над почуттєвим, що неабияк збіднює внутрішній світ молодої людини та негативно впливає на її світогляд, емоційно-почуттєву сферу тощо. Низький рівень музичної культури в суспільстві засвідчує відсутність у нього музично-художнього смаку та спілкування із кращими зразками музичного мистецтва й домінування в повсякденні низькопробної масової музики. Теперішній попит на неї дещо деформується внаслідок тотальної комерціалізації (другорядність класич-

ної та народної музики). На сьогодні трактування молоддю музики виступає передусім як засіб розваги. Як наслідок, це призводить до актуалізації проблеми компетентності дітей та молоді в організації щодо сфери естетичних цінностей життя й культури. Відповідно особливої уваги заслуговують наукові пошуки в галузі художньої освіти та естетичного виховання засобами музичного мистецтва.

Аналіз досліджень. Процеси модернізації освіти, зокрема музичної, завжди були предметом дослідження багатьох науковців (В. Андреев, В. Граць, О. Красовська, Д. Мазоха, Л. Масол, О. Михайличенко, Г. Ніколаї, О. Олексюк, Н. Опанасенко, Г. Падалка, Я. Полохан, Т. Потанчук, Т. Турчин, Т. Рейзенкінд, О. Ростовський, В. Черкасов, О. Щолокова тощо). Одностайність думок педагогів полягає в тому, що вони підкреслюють важливість ролі мистецтва в житті людини, але в сучасних умовах виникає необхідність переосмислення цього, особливо щодо освітньої діяльності.

Сучасна наука охоплює всі грані аналізу поданого питання: теорія й методика музичного виховання, практика викладання мистецьких дисциплін, теоретико-методологічні засади загальної мистецької та музично-педагогічної освіти, дидактичні принципи музично-педагогічного процесу та його форми, методи, прийоми і способи організації. Нова парадигма спонукає науковців до пошуку інших підходів у музичній освіті. Звідси з'являються різні моделі музично-освітнього процесу, які охоплюють ідеї педагогів минулого, тільки з позиції сьогодення: Е. Жак-Далькроза (ритмопластичне виховання), К. Орфа (елементарне музикування), Й. Гендера (органічне поєднання музики, слова, жесту), З. Кодая (музика як джерело душевного збагачення), Б. Бартока (значення фольклору в музичному вихованні), Ш. Сузукі (абсолютна віра в безмежність дитячого потенціалу), Вальфдорської педагогіки,

педагогіки Монтессорі, особистісно орієнтована педагогіка тощо. Водночас широкої популярності набувають креативні розробки сучасних дослідників: В. Драганчук, К. Завалко, Н. Миронової, Т. Рокитянської, В. Петрушина, Г. Побережної, Т. Тютюнникової, С. Фір, Т. Черноус, М. Чистякової тощо.

Мета статті – дослідити сучасні тенденції розвитку музичної освіти (креативну педагогіку) у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Теперішня освітня реформа нашої держави одним із головних завдань висуває дотримання принципу дитиноцентризму, студентоцентризму. Дотримуватись цього принципу педагогам буде вкрай важко, якщо не впроваджувати в навчання й виховання нові технології, нові підходи, нові ідеї тощо. І головне – якщо не засвоїти правило постійного оновлення власних знань, тобто стати людиною з новим мисленням. Доведено, що «вчорашня» система освіти, заснована на традиційній дидактиці, яка вважає навчання процесом об'єктивно детермінованого розвитку, що забезпечується тільки передачею учням уже відомих знань, готувала кваліфікованих спеціалістів лише для репродуктивної діяльності. Сучасне ж суспільство потребує креативних особистостей, адже вони володіють вищим рівнем адаптації, соціалізації та певною мірою відповідають світу, який постійно змінюється й оновлюється.

За цих обставин увага вчених прикута до проблеми виявлення та розвитку креативного потенціалу особистості дитини в умовах навчання й виховання, зокрема й музичного. Постає необхідність розробок нових парадигмальних основ організації педагогічного процесу в сучасних закладах освіти. Так виникає спрямування в педагогіці під назвою «*креативна педагогіка*».

Дефініція «*креативна*» походить від латинського слова *creatio* – створення. Учені розглядають креативну педагогіку як науку та мистецтво творчого навчання, вважаючи її різновидом педагогіки, протилежній іншим видам. Нам імпує думка Д. Хохлової, що креативна педагогіка вивчає найперше цілеспрямовану діяльність з активного розвитку й формування особистості, її здібностей. Дискусійного характеру набувають переконання вченої в тому, що об'єктом такої педагогіки виступає система педагогічних явищ, пов'язаних із розвитком індивіда. Ці явища і становлять освіту, а в контексті нашого дослідження така освіта має акцентувати свою увагу на творчому розвитку (Хохлова, 2012: 297–301).

Зважаючи на подані висловлювання, вбачаємо деяку дилему. Постає питання, чи не може будь-яка педагогіка бути креативною. Відповідаючи на нього, необхідно дещо уточнити, що, власне кажучи, будь-яка педагогіка має креативну (творчу) орієнтацію. Наприклад, проблемне навчання, програмоване навчання тощо, адже всі вони орієнтовані на розвиток творчих здібностей учнів. Однак для досягнення ефекту справжньої креативності необхідно:

- створити в навчальному процесі атмосферу відцентрованої (яка виходить за межі вузької спеціалізації), надкритичної (допускається тільки доброзичлива, конструктивна критика) взаємодії, що сприятиме розкриттю й розвитку творчих здібностей дітей та молоді;

- переорганізувати навчальний процес так, щоб учень став творцем, а навчальний матеріал – засобом досягнення творчої мети;

- увести додатковий навчальний матеріал, який містив би опис і демонстрацію дії евристичних прийомів з одночасним урахуванням проблемного навчання для дійсного розвитку своїх творчих здібностей.

Надаючи креативній педагогіці статусу інноваційної віхи педагогіки, важливо визначити її предмет та об'єкт. Так, *предметом* креативної педагогіки, на думку М. Зіновкіної, є психолого-педагогічні особливості, закономірності та механізми формування креативної особистості в системі безперервної освіти (Зіновкіна, 2007: 306). *Об'єктом* є креативна особистість, у межах навчальної дисципліни, на всіх стадіях онтогенезу. Не можемо не підкреслити, що, відповідно до визначеного предмета та об'єкта, креативна педагогіка виступає передусім як міждисциплінарна галузь наукового знання й водночас є досить самостійною. Але головним усе ж таки залишається те, що креативна педагогіка здатна розвинути в особистості інноваційне прагнення, креативність (творчість) та конкурентоздатність у сучасному суспільстві.

На сьогодні склалась певна традиція розуміння креативності як здатності, яка віддзеркалює глибинні якості індивіда створювати оригінальні цінності, приймати нестандартні рішення, виходити за межі відомого; як інтегральна сутність особистості, яка уможливило втілення її творчих нахилів. Креативну педагогіку характеризують за допомогою таких ключових понять: інтуїція, фантазія, уява, обдарування, оригінальність, талант, ініціативність, висока самоорганізація, працелюбність, наполегливість. Погодимося, що особистість, котра володіє цими якостями, знаходить

задоволення не тільки в досягненні мети, а скоріше в самому процесі творчості.

Не є дивним той факт, що, відповідно до оновлення сучасної системи освіти, пов'язаної з гуманізацією навчання й виховання, зумовлюється необхідність складання певних педагогічних умов, які забезпечать розвиток творчих здібностей кожного учня/студента. Відомо, що педагогічні умови – це сукупність факторів, принципів та різних виховних засобів, пов'язаних між собою, які сприяють особистісному зростанню дітей та молоді. За цих обставин навчально-виховний процес має виступати гарантом суб'єктної позиції учня та вчителя. Тому, на наш погляд, вихід такої освіти на більш якісний рівень – рівень саморозвитку – буде сприяти підвищенню ефективності творчого розвитку та саморозвитку особистості індивіда.

Тож педагогічну діяльність, спрямовану на створенні креативного середовища, виокремлює низка *ознак*: уважне ставлення до незвичайних питань та ідей, демонстрація їх цінності; надання учням великої самостійності; складання вільної, невимушеної навчальної атмосфери. Водночас особливого значення набуває організація *педагогічного супроводу*, спрямованого на реалізацію креативного навчального середовища. Така організація має вибудовуватись навколо інтересів дітей та молоді й виконувати адаптивну функцію, водночас відповідати суб'єктивним потребам тих, хто навчається. Такий педагогічний супровід може здійснюватись у двох варіантах: груповий та індивідуальний.

Як перший вид супроводу, так і другий широко використовуються в музичній освіті. Зокрема на групових формах, відповідно до предмета нашого дослідження, має складатись креативне середовище шляхом співпраці викладача та учнів, діалогізації, використання завдань, які спонукають до творчої активності. Індивідуальні – передбачають створення умов індивідуального розвитку індивіда через надання йому свободи у прийнятті самостійних рішень, творчості, вибору змісту і способів навчання та поведінки. Як у першому разі, так й у другому, неодмінно потрібно дотримуватись певних *принципів супроводу*: пріоритет інтересів дитини; безперервність; мультидисциплінарність супроводу; формування єдиного ставлення до учня зі сторони всіх учасників супроводу; постійний інформаційний обмін; визнання пріоритету цінності того, хто навчається. Відповідно до цього, педагог допоможе усвідомити учню власну спроможність, підтримає його впевненість у собі й відчуття особистісної значимості.

Багато науковців переконують, що вирішальну роль у навчанні відіграє позиція самого вчителя,

його творчий ентузіазм, атмосфера свободи та самопрояв, який він створює. Наразі є багато *прийомів* досягнення цього: виявлення інтересу до дій учнів, визнання та похвала безлічі варіантів відповідей, ознайомлення з іншим поглядом щодо вже відомих процесів та явищ тощо. Сучасні вимоги до педагога, котрий здійснює так званий педагогічний супровід, особливо в умовах Нової української школи, полягає в тому, що він має бути не інформатором, а координатором, менеджером, коучем, фасилітатором з урахуванням індивідуальних особливостей дітей та молоді, організатором діалогу. До його обов'язків уходять підтримка та спрямування пошуку найбільш ефективних шляхів засвоєння знань, заохочення цікавих знахідок, аналіз невдалих спроб, стимулювання учнів до усвідомлення власної поразки та перемоги. Тут варто підкреслити, що взірцем для копіювання є не певний алгоритм дій, а найперше – творче спрямування особистості вчителя, його креативна поведінка.

Вищесказане спонукає нас загострити увагу на деяких тенденціях музичної освіти, які відображають креативну педагогіку й сьогодні набирають усе більшої популярності. Зокрема *орф-педагогіка*, яка націлює на розвиток музичальності людини, параметри її слуху, компетенції, коли індивід може робити щось із музикою, а значить, отримувати насолоду від музикування. Орф-підхід є досить поширеним феноменом у всьому світі (Австрія, Німеччина, США, Чехія, Росія тощо) й налічує велику кількість науковців (Д. Гудкін, В. Жилін, В. Келер, А. Стін, Т. Тютюнникова, Б. Хазельбах, Дж. Фрейзі тощо), котрі досить ретельно досліджують сутність поданої проблеми. У нашій державі активно проводить роботу в цьому напрямі Орф Шулверк Асоціація під керівництвом С. Фір, створена у 2018 році.

Особливість орф-підходу полягає в тому, що він зорієнтовує на потреби дитини, котра розглядає музику як базову систему, подібну мовленню. Це спосіб виховання й навчання через мистецтво творчості, в основі якого лежить мова й рух, музика і драма. Такий підхід спрямований на розвиток людини, підтримку її цілісності, покращення контакту з собою і світом – вчимося роблячи та творячи (Завалко, 2020: 181). Основні завдання орф-педагогіки: навчити грати на музичному інструменті, співати, краще пізнавати своє тіло, керувати ним, розвивати почуття ритму, зрозуміти закономірності музики, створювати ситуації творчості, розвивати природну музичальність, пізнавати різні емоції, орієнтуватись у просторі й часі, мислити абстрактно, залучити всіх дітей до

музики, розкріпачити індивідуальні сили дитини. Водночас здійснення цих завдань неодмінно має підпорядковуватись таким принципам: навчання від цілого музичного твору до його деталей; від простого до складного; від спонтанного до заданого; від практики гри до нотної грамоти тощо.

Головна ідея К. Орфа звучить у форматі повідомлення всім педагогам, що здатність та потреба в музикуванні людини насправді вроджена, адже в неї є все, щоб музикувати – голос, тіло, руки. Автор переконував, що для того, щоб насолоджуватись процесом музикування, людині нічого не потрібно, тому що в неї є все із собою: тілесні інструменти та голос (Завалко, 2018: 162). Це і є основна концепція орф-педагогіки, тобто креативний підхід або креативна педагогіка. Уся музична діяльність відбувається на основі імпровізації (діти проявляють свій креатив, відчують потребу ділитись цим один з одним, потребу брати щось в інших та співпрацювати). Це передусім групова форма роботи, хоча деякі прийоми не виключають й індивідуальну, коли в кожній дитині є своя роль та функції.

Особливістю орф-підходу є те, що педагог, який упроваджує його у своїй професійній діяльності, відкриває власне поле діяльності, він є унікальним, синтезуючи педагогічні принципи відповідно до власного світобачення, типу музичальності, потреби самовираження. Водночас він має дотримуватись базових орфовських технік, які є ключовими для практичної діяльності орф-педагогіки, прояву креативу. Викладач, застосовуючи цей підхід, має чітко усвідомлювати, для чого він це робить та як це робити. Головним правилом, яке пронизує весь навчальний процес, має бути вислів – «Музичне виховання і щасливі діти». За цих обставин сучасний учитель, музичний керівник – це не інструктор із підготовки свят, а той, хто знає, як розвинути в учнів творчі здібності.

Ще однією тенденцією музичної освіти є її спрямованість до виховання на основі *евритмії* (Вальфдорська педагогіка, А. Білий, М. Волошин, Т. Кисельова, М. Сабашникова, А. Тургнева, М. Штайнер, Р. Штайнер тощо). Евритмію сьогодні поділяють на педагогічну, сценічну, гігієнічну та лікувальну, що засвідчує її широке використання для різної вікової категорії в різних галузях.

Використовуючи евритм-підхід у педагогічній діяльності, викладач уможливілоє більш глибоке вивчення дітьми навчального матеріалу з одночасним стимулюванням прояву їх креативності. Наприклад, у процесі пізнання музичних законів метру, ритму, мелодії, гармонії, інтервалів тощо.

Цю креативну педагогіку – евритмію – ще називають гімнастикою душі (Костина, 2007: 568). Більшою мірою за допомогою такого підходу педагог зуміє побачити в дітях природну музичальність, їх справжнє ставлення й бачення того чи іншого музичного твору, предмета чи явища. Така педагогічна спрямованість однозначно допоможе дитині самовиразитись, зрозуміти значимість та цінність людської особистості.

Українським популярним у музично-освітньому середовищі сьогодення є тенденція до спрямування використання *методу ВАРНЕ* (Х.-А. Марина, 1998) – уміння управляти інтелектом. В – біомеханіка, А – анатомія, Р – фізіологія, N – неврологія, Е – етномузикознавство (Basis of VAPNE, 2014). Цей підхід спирається на розвиток: швидкості реакції, концентрації уваги, планування й організації цілей, когнітивної активності, пам'яті, контролю емоційними складниками тощо. Тобто можна сказати, що в його основі лежать психологічні якості людини. Однак цей метод можна активно впроваджувати і в музичну діяльність, оскільки його девізом є навчання через тіло, а як уже зазначено вище, тіло є музичним інструментом, коли кожна особа, користуючись ним, набуває безпосереднього досвіду у вивченні музичних елементів (темп, ритм тощо). Про важливість ритміки наголошував ще Е.-Ж. Далькроз (Жак-Далькроз, 2010: 248), виокремивши її в окрему галузь музичної педагогіки.

Унікальність цієї віхи креативної педагогіки полягає в тому, що її можна застосовувати протягом усього життя людини (від 6 до 99 років). Цей метод ще інтерпретують як *Body Percussion*, який є не просто музичним методом, а методом когнітивного стимулювання мозку для розвитку уваги, пам'яті, концентрації. Сучасний педагог, володіючи методикою *Body Percussion*, сприятиме розвитку вміння імпровізувати музиканту-початківцю, коли окремі звуки об'єднуються в колективні ритми та мелодії, а учасники починають взаємодіяти один з одним. Повторюючи та посилюючи звукові ефекти, експериментуючи засобом нової ритмічної мови, учні починають занурюватись у світ музичної імпровізації.

Споглядаючи цю течію креативної педагогіки з позиції дидактики, зазначимо, що для її успішної реалізації викладачу у процесі професійної роботи необхідно використовувати комплекс вправ, спрямованих на звуковидобуття (варіації-ігри: тихо – голосно, повільно – швидко, ритмічно – хаотично тощо); розширення знань основних ритмічних малюнків; дотримання основного ритму та сольної партії; складання

спільної композиції. Такий вид діяльності сприятиме загальному поєднанню учнів з одночасним підкресленням значимості та унікального кожного окремо. Такі ритмічні ігри можна використовувати в колективній формі роботи, що є суттєво важливим для виховання школярів чи студентів (уроки музичного мистецтва, хоровий клас, ансамбль тощо).

Водночас не можемо оминати таку світову тенденцію в музичній освіті як використання в навчанні й вихованні *релятивної системи* (Угорщина, Чехословаччина, Австрія тощо) (Кодаї, 1982: 288). Такий підхід допомагає вчителю урізноманітнити свій дидактичний інструментарій, зокрема на основі принципу розрізнення на слух ступенів звукоряду допомагає розвинути ладовий слух учнів. Наразі ця система інтегрувалась із болгарським методом (Б. Трічкова) «*Столбіца*» (Пеєв, 1967: 166) і покращила таким чином поєднання у процесі співу слухових, зорових і рухових аналізаторів. Використовуючи ці методи, сучасна музична освіта безумовно стає креативною, адже містить у собі безліч творчих завдань, які діти можуть виконувати самостійно. Зоровий супровід руху мелодії чи окремих звуків допомагає дітям оволодіти навиками вільного інтонування. Звичайно, для кожної вікової категорії цей підхід має певні правила та закономірності, які викладач неодмінно повинен урахувати.

До креативної течії сучасності, звісно, відноситься й виховання на основі класичної спадщини відомих педагогів. Серед них неоціненний внесок зробила М. Монтесорі (Монтесорі, 2000: 272), педагогічна концепція якої полягає у «вільному вихованні». Звичайно, така педагогіка в межах чинних шкільних програм більшою мірою малоздійсненна, хоча велику надію покладаємо на стратегію Нової української школи. Водночас приватні центри розвитку, школи, студії тощо активно використовують цей креативний підхід. Розглядаючи монтесорі-ідеї з позиції музичної педагогіки, стає зрозумілим, що музичний розвиток має ступінчастий характер. Наприклад, вправи щодо відтворення шумів, звуків, «слухання тиші» тощо розвивають сприйняття й диференціацію різних звуковисотностей, дрібну моторику, слухову пам'ять. За переконанням ученої, дитину першочергово потрібно захопити, зачарувати будь-яким засобом (Монтесорі, 2014: 550).

Досить відомою є ще одна тенденція в музичній освіті, яка дотримується ідей японського скрипаля й педагога Ш. Сузукі (Сузукі, 2005: 192). Ця креативна педагогіка так і називається – «сузукі-

педагогіка», головна концепція якої зводиться до основного правила «Народження таланту», тому що за переконанням Ш. Сузукі, оскільки діти люблять наслідувати, то неодмінно проявлять бажання скопіювати дорослого. Тобто вони з неймовірною легкістю можуть навчитись і грі на музичному інструменті. Сузукі-метод зводиться до дотримання певних принципів: віра в музичні здібності будь-якої людини; щире бажання допомогти дитині; залучення до діяльності батьків. На перший погляд, це прості принципи, але вони привносять суттєвий вклад у музичний розвиток особистості дитини.

Аналіз деяких тенденцій сучасної музичної освіти показав, що на цю мить є досить велика кількість угруповань, центрів, шкіл, об'єднань, спільнот тощо, які активно впроваджують усі новітні напрями креативної педагогіки у свою діяльність. Це підтверджується не тільки їх практичною роботою з вихованцями, а і проведенням різноманітних конференцій, семінарів, тренінгів, фестивалів, концертів, майстер-класів на всеукраїнському й міжнародному рівнях із залученням зарубіжних та вітчизняних педагогів-практиків (Й. Брунстром, В. Бучко, К. Завалко, К. Кул, Л. Поспешилова, Т. Рокитянська, М. Салій, С. Серратоза, Ю. Сладковська, Т. Тютюнникова, С. Фір тощо). Метою їх проведення є розповсюдження нових підходів до роботи з новітніми прогресивними методиками музичного розвитку особистості дитини, авторських напрацювань, набуття іншого досвіду та знань.

Висновки. Отже, сучасні тенденції в музичній освіті орф-підхід, монтесорі-підхід, сузукі-підхід, евритмія, релятивна система, «Столбіца», метод VAPNE та Body Percussion уможливають розвиток креативного начала в навчанні й вихованні. Найбільш ефективний розвиток креативності в дітей та молоді забезпечується завдяки безперервній системі освіти та комплексному педагогічному впливу. Водночас він можливий за певних педагогічних умов: цілеспрямовано складене навчальне середовище; наявність зразка креативної поведінки особистості вчителя як персоніфікатора творчих можливостей учнів; співтворчість учителя й дітей; підтримка творчої атмосфери у складанні ситуації успіху тощо.

Розробкою таких питань і має займатись креативна педагогіка як фундаментально-прикладна педагогічна галузь. Звичайно, подана проблема не є остаточно вирішеною й потребує подальшого дослідження. Зокрема, щодо арт-терапевтичного впливу музики за допомогою сучасних підходів у роботі інклюзивної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Basis of BAPNE method. 2014. *Електронний ресурс*. Режим доступу: <http://www.percussion-corporal.com/en/bapne-method>. Дата доступу: 01.04.2020 р.
2. Жак-Далькроз Е. Ритм. Москва : Класика-XXI, 2010. 248 с.
3. Завалко К. Музична педагогіка: інноваційно-психологічний аспект. Навчально-методичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2020. 181 с.
4. Завалко К., Фір С. Основи орф-педагогіки: начальнo-методичний посібник / під заг. ред. К. Завалко. Чернігів : ПАТ «Десна», 2018. 162 с.
5. Зиновкина М. НФТМ-ТРИЗ: Креативное образование XXI века (Теория и практика) : монография. Москва : МГИУ, 2007. 306 с.
6. Кодаї З. Вибрані статті / перекл. з угорськ. І. Мартинова, ком-т П. Вейса. Москва : Рад. композитор, 1982. 288 с.
7. Костина Э. Креативная педагогическая технология музыкального образования дошкольников: дис. ... докт. пед. наук. Москва, 2007. 568 с.
8. Монтессорі М. Допоможи мені це зробити самому : збірник фрагментів з перекл. книг М. Монтессорі і статей російських авторів про педагогіку М. Монтессорі / укл. М. Богуславський, Г. Корнетов. Москва : Карапуз, 2000. 272 с.
9. Монтессорі М. Мій метод: керівництво по вихованню дітей від 3 до 6 років / перекл. А. Колесникова, Е. Рязанцева. Москва : Центрполіграф, 2014. 550 с.
10. Пеев І. Болгарський метод «столбца» Б. Тричкова. Питання методики виховання слуху / І. Пеев, С. Крістаєва. Ленінград, 1967. 166 с.
11. Сузукі Ш. Взрощені з любов'ю: класичний підхід до виховання талантів / перекл. С. Борич. Москва : Попурі, 2005. 192 с.
12. Хохлова Д. Актуалізація статусу креативної педагогіки в сучасному міждисциплінарному знанні. *Вестник Университета (ГУУ)*. 2012. №15. С. 297–301.

REFERENCES

1. Basis of BAPNE method. 2014. Rezhy'm dostupu: <http://www.percussion-corporal.com/en/bapne-method>.
2. Zhak-Dalkroz, E. *Ritm*. [Rhythm]. Moscow : KLasika-XXI [in Russian], 2010.
3. Zavalko, K. *Muzychna pedahohika: innovatsiino-psykholohichnyi aspekt*. [Musical pedagogy: innovative and psychological aspect.]. Kyiv : TsUL [in Ukrainian], 2020.
4. Zavalko, K., Fir, S. *Osnovy orf-pedahohiky* [The foundations of Orff-pedagogy]. Chernihiv : PAT «Desna» [in Ukrainian], 2018.
5. Zynovkina, M. *NFTM-TRYZ: Kreatyvnoe obrazovanye XXI veka* [Creative education of the XXI century]. Moskva : MHYU [in Russian], 2007.
6. Kodai, Z. *Vybrani statti* [Featured articles]. Moskva: Radyanskiy kompozytor [in Russian], 1982.
7. Kostyna, E. *Kreatyvnaia pedahohyheskaia tekhnolohyia muzikalnoho obrazovanyia doshkolnykov* [Creative pedagogical technology of music education for preschool children]. Moskva [in Russian], 2007.
8. Montessori, M. *Dopomozhy meni tse zrobyty samomu* [Help me do it myself]. Moskva: Karapuz [in Russian], 2000.
9. Montessori, M. *Mii metod: kerivnytstvo po vykhovanniui ditei vid 3 do 6 rokov* [My method: a guide to raising children from 3 to 6 years old]. Moskva: Tsentrpolihraf [in Russian], 2014.
10. Peiev, I. *Bolharskyi metod «stolbitsa» B. Trichkova* [Bulgarian method «stolbitsa» B. Trichkova]. Leningrad [in Russian], 1967.
11. Suzuki, Sh. *Vzroshcheni z liuboviu: klasychnyi pidkhid do vykhovannia talantiv* [Grown with love classic approach to training talents]. Moskva: Popuri [in Russian], 2005.
12. Khokhlova, D. *Aktualyzatsyia statusa kreatyvnoi pedahohyky v sovremennom mezhdystryplynarnom znanyu*. [Updating the status of creative pedagogy in modern interdisciplinary knowledge.]. *Vestnyk Unyversyteta (HUU)*. 2012. № 15 [in Russian].